

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní JUDr. Martinou Radkovou, Ph.D., ve věci

žalobkyně: **PhDr. H. P.**
bytem T. 711/1, X O.

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha

**o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 8. 2018, č. j. MPSV-2018/159569-922,
ve věci mimořádné okamžité pomoci**

takto:

I. Žaloba **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci (dále jen „úřad práce“) ze dne 7. 6. 2018, č. j. 80950/2018/OLO. Úřad práce tímto rozhodnutím žalobkyni nepřiznal dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje (dále jen „dávka“).
2. **Žalobkyně v žalobě** namítala, že v případě žádosti o úhradu nákladů na pořízení brýlí pro nezletilého syna žalobkyně měla být účastníkem řízení jako v minulosti nezletilý žadatel. Elektronické formuláře žalovaného však neumožňují podat žádost nezletilým, kteří jsou zastoupeni zákonným zástupcem. Žalobkyně namítala, že správní orgány se nevypořádaly se zásadní námitkou, zda a) lze dávkou „doplnit“ neúplnou právní úpravu za situace, kdy podle zákona má nezletilý nárok na jedny brýle ze zdravotního pojištění, na které nelze údajně vůbec použít mimořádnou okamžitou pomoc, ale reálně potřebuje i

druhé brýle sluneční z důvodu ochrany zraku; b) zda lze dávkou „dorovnat“ zvýšenou úhradu nad rámec základní úhrady prováděné z veřejného zdravotního pojištění v případě, kdy jde o důvodný požadavek (otlaky z důvodu tloušťky skel při celodenním nošení), tj. zaplatit z mimořádné okamžité pomoci „ztenčenou“ verzi čočky (podle mínění žalobkyně nejde v daném případě o žádný nedůvodný nadstandard, ale ztenčená skla by měla být u dětí obvyklostí obdobně případu, kdy se dětem už nedávají obyčejné amalgámové plomby). Podle žalobkyně důvody napadeného rozhodnutí jsou tak neúplné, protože nebyl zjištěn stav, o kterém nejsou důvodné pochybnosti.

3. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** uvedl, že žalobkyně uplatnila dne 19. 4. 2018 u úřadu práce žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje na úhradu dioptrických brýlí pro nezletilé dítě. Úřad práce posoudil žádost, výdaj nezohlednil a dávku mimořádné okamžité pomoci nepřiznal.
4. K žalobním námitkám žalovaný uvedl, že v zákoně o pomoci v hmotné nouzi není explicitní úprava „oprávněné“ osoby nebo účastníka řízení. O dávku tak žádá obvykle rodič, a to variantně buď za svou osobu, nebo jako zákonný zástupce nezletilého, přičemž předmětem řízení je nezbytný jednorázový výdaj na potřebu nezletilého. Životní situace týkající se této potřeby nezletilého rodič popisuje v části C tiskopisu žalovaného Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc. Podle názoru žalovaného je námitka nedůvodná, navíc bez vztahu k věci a výsledku řízení.
5. K námitce žalobkyně, že se správní orgány nezabývaly otázkou doplnění neúplné právní úpravy, kdy není řešen nárok na dvoje brýle, a to ani ze zdravotního pojištění ani za příspěví dávky, žalovaný uvedl, že není jeho úlohou „doplňovat“ neúplnou právní úpravu, a to v žádném směru podle různých jednotlivých požadavků žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi. Žalobkyně uplatnila žádost o dávku za účelem úhrady jedné brýlí pro nezletilého. Pro jeho věkovou kategorii jsou oční optiky povinny zhotovit na základě poukazu dioptrické brýle v základním provedení bez doplatku. Žalobkyně přitom k žádosti nedoložila žádné vyjádření odborného lékaře ani jeho poukaz či poukazy se speciálními požadavky či potřebami nezletilého, které by musely správní orgány brát v úvahu nad rámec základního provedení.
6. K námitce žalobkyně, že šlo o důvodný požadavek a že ztenčená skla by měla být u dětí obvyklostí, žalovaný konstatoval, že žalobkyně neuplatňovala žádost o přiznání dávky na dorovnání zvýšené úhrady nad rámec úhrady základní. Tento požadavek žalobkyně nevnesla ani v průběhu správního řízení, a proto se žalovaný s námitkou vyrovnat nemohl. Nicméně v případě, kdy by tato otázka byla předmětem řízení, bezpochyby by se jí žalovaný zabýval a při svém hodnocení by postupoval individuálně s přihlédnutím k tomu, zda dioptrické brýle splní svůj účel – ochránit zdraví - a zároveň s přihlédnutím k tomu, zda by brýle pro nezletilého bylo možné pořídit v základním provedení bez doplatku. Žalovaný podotkl, že při hodnocení případu nelze vycházet z obvyklostí obdobných případů, například amalgámových výplní, ostatně ani z jiných „obvyklostí“.
7. Žalovaný byl názoru, že se s námitkami žalobkyně vznesenými v odvolání v průběhu řízení řádně a podrobně vypořádal ve svém rozhodnutí na straně 4 a 5. Žalovaný byl přesvědčen, že mají-li být dioptrické brýle pořízeny z dávky, je zcela namístě, aby správní orgány zjišťovaly, zda lze pro nezletilého pořídit tento produkt v nejnižší cenové relaci, resp. bez doplatku. Takové brýle by zřejmě nemusely vyhovovat estetickému cítění nositele či splňovat veškeré jeho požadavky na plnění různých funkcí, toto však není

kritériem, ke kterému lze přihlédnout. Dávka pomoci v hmotné nouzi nemůže sloužit k zajištění životního optima jednotlivce. Zásadním kritériem je hledisko zdravotní, tedy zda výrobek v základním provedení splňuje podmínku ochrany zdraví. Jestliže bylo možné pořídit dioptrické brýle (v případě, že takové pořízení bylo skutečně zdravotně odůvodněné) v základním provedení bez doplatku, pak nelze připustit, aby poskytnutím mimořádné okamžité pomoci bylo realizováno plnění v jakékoliv požadované výši.

8. **Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. s. ř. s. v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).
9. **Ze správního spisu** ve vztahu k souzené věci soud zjistil, že žalobkyně podala žádost o mimořádnou okamžitou pomoc – nezbytný jednorázový výdaj „brýle pro nezletilé dítě – zhoršení zraku rychlým růstem“ dne 19. 4. 2018. Žalobkyně žádost doložila potvrzením optiky o převzetí objednávky k zakázce č. X ze dne 19. 4. 2018 na částku 3 561,60 Kč s označením produktu „Transitions 1,6 MAR SuperHydrofob SPH + TOR, obruba Sport černá/m.52, ZP“.
10. Úřad práce ověřil u jiného optika (P. P. – PROOPTIK) cenu brýlí pro dítě ve věku 13 let s popisem oční vady a zjistil, že děti do 15 let mají nárok jednou za rok na předpis brýlí od zdravotní pojišťovny; tzn. že brýle a skla na pojišťovnu dostanou na recept, ale vzhledem k výši dioptrické korekce u syna žalobkyně je lepší zvolit odlehčenou variantu brýlových čoček a normální obrubu, cena do 2 000 Kč.
11. Jiný optik (Optika B.) k žádosti úřadu práce sdělil, že podle platné legislativy jsou optici povinni na základě poukazu zhotovit brýle bez doplatku.
12. Žalobkyně k výzvě úřadu práce doplnila prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech a o výši měsíčních příjmů.
13. Podle protokolu o ústním jednání ze dne 20. 5. 2018 žalobkyně uvedla, že syn má běžnou dioptrickou vadu, ne speciální, že požadovala brýle co nejlacinější, které měli na prodejně, a že syn má zatmavovací skla. Zdravotní pojišťovna jim přispěla částkou 594 Kč, což je uvedeno na dokladu o zaplacení ze dne 19. 4. 2018.
14. **Úřad práce v rozhodnutí ze dne 7. 6. 2018** odkázal na § 2 odst. 5 písm. a), § 36 odst. 2 a § 37 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění účinném ke dni vydání citovaného rozhodnutí (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Mimořádná okamžitá pomoc je dávkou fakultativní, tedy nenárokovou. V rámci správního uvážení úřad práce posuzuje, zda se jedná o výdaj nečekaný, jednorázový a mimořádný. Musí jít o takový výdaj, na který osoba v daném čase, vzhledem ke svým celkovým sociálním a majetkovým poměrům, nemá dostatek příjmů, aby jej uhradila. Mimořádná okamžitá pomoc by se zpravidla neměla poskytovat v případech, kdy je již určitý náklad osobou uhrazen, protože osoba již prostředky k úhradě nákladů nepotřebuje. Mimořádná okamžitá pomoc se vždy váže ke konkrétní situaci spojené s výdajem, na který osoba nemá dostatek prostředků. V případě žalobkyně z doloženého daňového dokladu ze dne 19. 4. 2018 vyplynulo, že uhradila 1 500 Kč a rovněž byl využit příspěvek od zdravotní pojišťovny ve výši 593,40 Kč. Dne 10. 5. 2018 žalobkyně úřadu práce předložila doklad ze dne 28. 4. 2018 o úhradě zbylé ceny brýlí v hodnotě 2 062 Kč. Úřad práce při stanovení výše dávky provedl vlastní šetření týkající se aktuálních cen za pořízení dioptrických brýlí

v Olomouci a oslovil tři oční optiky v Olomouci s dotazem na cenu brýlí v základním provedení pro dítě do 15 let věku s brýlovými čočkami sph-4,00 a sph-4,25. Podle § 17 odst. 7 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění účinném ke dni vydání citovaného rozhodnutí (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“), je optika povinna na základě poukazu zhotovit brýle v základním provedení bez doplatku. Úřad práce přihlédl i k tomu, že co se týče tohoto druhu dávky, musí přiznaná výše dávky odpovídat pořízení předmětů v nejjednodušším základním provedení, při kterém však žadateli nehrozí újma na zdraví. S ohledem na skutečnost, že se jedná o dávku mimořádné okamžité pomoci, je namístě, aby byla vyplacena částka na spodní hranici pořizovacích nákladů, pokud splní svůj účel. Pro přiznání dávky za účelem úhrady jednorázového výdaje na zakoupení zdravotnické pomůcky (zde dioptrických brýlí) je primárním účelem poskytnutí mimořádné okamžité pomoci v souladu s funkcí této pomůcky, tj. zdravotní hledisko. Žalobkyně zvolila pro syna obroučky, které splňují určitý estetický vzhled, a proto se na ně nevztahuje plná úhrada pojišťovny. Estetické hledisko však není kritériem, ke kterému úřad práce přihlíží. Zásadním kritériem je hledisko zdravotní. Účel poskytnutí mimořádné okamžité pomoci není založen na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace. Úřad práce při posuzování výše dávky tedy nezohledňoval i estetické a jiné aspekty zboží, které si žadatel na základě jednorázového výdaje opatří, neboť je skutečně pouze na žadateli, jaké zboží si svobodně vybere. Na orgánu pomoci v hmotné nouzi pak je, aby posoudil nezbytnou výši tohoto výdaje a v rámci své úvahy určil adekvátní výši mimořádné okamžité pomoci podle celkových sociálních a majetkových poměrů žadatele. Po zjištění uvedených skutečností úřad práce nenaznal důvod k poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu dioptrických brýlí pro syna žalobkyně, neboť je v základním provedení hradí zdravotní pojišťovna.

15. **Žalobkyně v odvolání** namítala, že se úřad práce nevypořádal s důvody, že samozabarvovací skla byla potřebná pro ochranu zraku před slunečním zářením, což čirá skla nezajistí. Syn by tak potřeboval brýle dvoje (se skly čirými a skly slunečními). K důkazu žalobkyně navrhla, aby správní orgán provedl znalecký posudek z oboru zdravotnictví, specializace oční lékařství.
16. V doplnění odvolání žalobkyně uvedla, že v žádné optice, kterou navštívila, jí neposkytli brýle „na poukaz“ zadarmo. Žádné brýlové obruby „bez doplatku“ údajně nevedou a vždy jí bylo řečeno, že jde o „slevu“, která se odečítá od ceny vystavených brýlí. I kdyby na prodejce, který odmítl vyrobit brýle „zadarmo na poukaz“, podala stížnost na Českou obchodní inspekci, nic by nezískala, protože syn brýle potřeboval a nemohli čekat na výsledek šetření inspekce. Pokud jde o sklo, tak úřad práce zcela pominul, že syn nosí brýle celý den, a proto by měl mít vzhledem k tloušťce čočky skla odlehčená, aby neměl na nose otlaky. Žalobkyně sama nosí brýle od 12 let a ví, jaké to je, když brýle na nose dělají otlaky. Úřad práce zcela ignoroval argument slunečních dioptrických brýlí, když všude se zdůrazňuje, jak je třeba zrak chránit. Syn nedostal poukaz na „čiré“ brýle a na brýle „sluneční dioptrické“, nelze po něm spravedlivě požadovat, aby si ohrožoval zrak nebo aby nosil „přes“ čiré dioptrické brýle ještě „nedioptrické“ brýle sluneční. V zákoně je tedy mezera, která musí být řešena tak, aby byla šetřena podstata zákona a zdraví pacienta. Pokud se synovi zhoršil zrak o víc než dioptrii, musí mít nutně brýle nové, a to buď brýle dvoje – čiré a sluneční, anebo jedny brýle se samozabarvovacími čočkami.

17. **Žalovaný v rozhodnutí o odvolání** zdůraznil, že posouzení, zda se osoba považuje za osobu v hmotné nouzi pro účely mimořádné okamžité pomoci, je v plné míře na správním orgánu. Ten pak v rámci správního uvážení a hodnocení konkrétní situace vyžadující dávku sám vyhodnotí, zda se jedná o situaci důvodnou či nedůvodnou pro přiznání dávky.
18. Žalovaný upozornil, že žadatel o dávku musí činit takové aktivity, aby předcházel nepříznivým životním situacím, případně řádně spolupracoval s orgánem pomoci v hmotné nouzi při řešení nepříznivé životní situace. Smyslem dávek pomoci v hmotné nouzi, a to i mimořádné okamžité pomoci, je pomoci osobě překonat nepříznivou životní situaci zajištěním základních životních podmínek. Dávka mimořádná okamžitá pomoc je dávkou fakultativní a tedy nenárokovou.
19. Přestože mimořádná okamžitá pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje je určena k úhradě široké škály životních situací, musí být vždy hodnocena mimořádnost výdaje a jeho důvodnost. To znamená, že se musí jednat o výdaj nečekaný a současně takový, který lze považovat za potřebný k zajištění životních potřeb v určitém nezbytném rozsahu. K důvodu, pro který žalobkyně žádala o mimořádnou okamžitou pomoc, žalovaný konstatoval, že se nejedná o výdaj mimořádný, nečekaný a zejména se nejedná o výdaj důvodný.
20. Žalovaný neměl na základě předložené spisové dokumentace důvod pochybovat o objektivitě správního uvážení úřadu práce, který je primárně kompetentní k vyhodnocení konkrétní situace žadatele o mimořádnou okamžitou pomoc. Žalovaný se ztotožnil s názorem úřadu práce, že požadovaný výdaj žalobkyně mohla uplatnit na brýle v základním provedení, které by jí byly uhrazeny příslušnou zdravotní pojišťovnou. Dioptrické brýle jsou určeny ke korekci dioptrických vad očí. Jedná se tedy o zdravotní pomůcku, která je užívána na základě doporučení očního lékaře. Na úhradu nákladů spojených s pořízením brýlí přispívá příslušná zdravotní pojišťovna, respektive výměnu dioptrických skel plně hradí. Předložené doklady o úhradě celkové částky ve výši 3 561 Kč za dioptrické brýle nepovažoval žalovaný za důvodný výdaj, k tomu přistoupila žalobkyně zcela dobrovolně. Mimořádná okamžitá pomoc neslouží k úhradě léků, zdravotnických chirurgických zákroků ani zdravotnických pomůcek, protože každý lékař má možnost všechny zdravotní komplikace řešit lékem či pomůckou bez doplatku, případně s příspěvkem ze zdravotního pojištění.
21. Podle žalovaného úřad práce postupoval v souladu s § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí o odvolání (dále jen „správní řád“), kdy bylo nezbytné zkoumat nutnost a odůvodnitelnost výdaje, tedy zajistit podklady rozhodnutí, o nichž nejsou důvodné pochybnosti, ze kterých bude zjištěn skutečný stav věci.
22. Žalovaný neměl za prokázané, že u syna žalobkyně došlo k výraznému zhoršení zraku, jak žalobkyně uvedla v žádosti o dávku. Žalobkyně doložila pouze naměřené hodnoty dioptrií na daňovém dokladu optiky, ve které zakoupila dioptrické brýle. Žalobkyně nedoložila doporučení příslušného očního lékaře, který by na základě svého vyšetření doporučil nově dioptrické brýle či výměnu dioptrických skel. Žalobkyně uvedla, že její syn nedostal poukaz na brýle, které následně zakoupila v optice. Proto vyvstala pochybnost o nutnosti a nezbytnosti jednorázového výdaje podle § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

23. Žalovaný se neztotožnil s tvrzením žalobkyně o nesprávném posouzení věci. Žalovaný z předloženého spisu nezjistil pochybení úřadu práce, spočívající ve vybočení z mezí správního uvážení. Úřad práce individuální situaci žalobkyně posoudil řádně, přičemž zjistil nedůvodnost požadovaného mimořádného výdaje. Tento názor úřadu práce byl podložen přesvědčivými důkazy. Podle žalovaného nelze přihlídnout k námitce o nesprávně zjištěném stavu věci, ani k námitce, že úřad práce se nijak nevypořádal s tím, že samozabarvovací skla byla potřebná pro ochranu zraku před slunečním zářením, což čirá skla nezajistí. Spisová dokumentace obsahuje protokol o jednání ze dne 10. 5. 2018, kde se žalobkyně poprvé zmínila o tom, že syn má běžnou dioptrickou vadu a ne speciální. Žalobkyně rovněž uvedla, že synovy brýle mají zatmavovací skla. Úřad práce v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že přihlédl i k tomu, že přiznaná výše dávky musí odpovídat pořízení předmětu v nejjednodušším základním provedení, při kterém však žadateli nehrozí újma na zdraví. Žalovaný byl názoru, že úřad práce se dostatečně vypořádal se zjištěnými skutečnostmi ze dne 10. 5. 2018.
24. K námitce žalobkyně, že syn by potřeboval jinak dvoje brýle, žalovaný opakoval, že dioptrické brýle jsou určeny ke korekci dioptrických vad očí a jedná se tedy o zdravotní pomůcku, která je užívána na základě doporučení očního lékaře. Na úhradu nákladů spojených s pořízením brýlí přispívá příslušná zdravotní pojišťovna a výměnu dioptrických skel plně hradí. Žalobkyně přistoupila zcela dobrovolně k finálnímu výběru a úhradě dioptrických brýlí v celkové částce 3 561 Kč. K návrhu na vypracování znaleckého posudku žalovaný uvedl, že tento požadavek je nerozhodující v rámci odvolacího správního řízení, neboť oční vada, respektive potřeba korekce zraku byla prokázána daňovým dokladem ze dne 19. 4. 2018 a dále vyjádřením žalobkyně.
25. K námitce žalobkyně, že syn nedostal poukaz na „čiré“ brýle a na brýle „sluneční dioptrické“, a že se mu zhoršil zrak o více než dioptrii, a proto musí mít nutně brýle nové, a to buď dvoje, nebo jedny samozabarvovací, žalovaný uvedl, že v žádosti o dávku žalobkyně uvedla, že došlo ke zhoršení zraku rychlým růstem. Žalobkyně úřadu práce nepředložila žádné vyjádření očního lékaře, které by uvádělo zhoršení zraku. Žalobkyně doložila pouze daňový doklad s hodnotami dioptrií, který byl vystaven optikou. Žalobkyně se mohla obrátit na příslušného očního lékaře a ten by poukaz vystavil, případně by na jeho základě mohla uplatnit požadovaný výdaj na pomůcku v základním provedení, která by byla hrazena příslušnou zdravotní pojišťovnou. Dioptrické brýle jsou užívány na základě doporučení očního lékaře a to žalobkyně nedoložila.
26. Žalobkyně uvedla, že navštívila optiky a v žádné z nich jí neposkytli brýle na „poukaz“. To žalovaný nezpochybňoval, ale měl za prokázané, že jim žalobkyně nepředložila příslušný poukaz očního lékaře. K námitce o celodenním nošení brýlí, k tloušťce čočky skla apod. žalovaný uvedl, že jsou to skutečnosti nerozhodné pro stanovení nároku na dávku, žalobkyně je neprokázala. K námitce, že v zákoně je mezera, která má být řešena tak, aby byla šetřena podstata zákona a zdraví pacienta, žalovaný nesdílel tento názor. Zákon o pomoci v hmotné nouzi deklaruje pomoc, ovšem pomoc omezenou prostřednictvím různých příspěvků, nikoliv úhradu libovolného zboží dle volby účastníka řízení. Žalovaný znovu zdůrazňoval úzkou spolupráci s úřadem práce, a to již před uplatněním žádosti. Žalovaný se ztotožnil se závěry úřadu práce.
27. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.
28. Soud se zcela ztotožnil se skutkovými a právními závěry správních orgánů obou stupňů.

29. Podle § 36 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi.
30. Podle § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob
 - a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), nebo
 - b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služeb s bydlením bezprostředně spojených (dále jen "odůvodněné náklady na bydlení"),
příčemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.
31. Podle § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví.
32. Podle § 2 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelní pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.
33. Podle § 2 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky
 - a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo
 - b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby, nebo
 - c) na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.
34. Nárok na tuto dávku vzniká dnem, kdy ji příslušný orgán přizná (§ 38 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Výše dávky mimořádné okamžité pomoci se v tomto případě stanoví až do výše jednorázového výdaje [§ 37 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi].
35. Posledně citované ustanovení upravuje „*správní uvážení, které v tomto případě náleží orgánu pomoci v hmotné nouzi nejen co do splnění podmínek vzniku nároku na dávku, ale i co do výše této dávky. Zákon přitom žádá další kritéria pro stanovení konkrétní výše této formy mimořádné okamžité pomoci nestanoví, což odpovídá obecnému charakteru tohoto ustanovení, které má zahrnout širokou škálu různých sociálních situací*“. Primárním účelem poskytnutí

dávky na úhradu výdaje na zakoupení zdravotnické pomůcky – dioptrických brýlí „je v souladu s funkcí této pomůcky zdravotní hledisko. V kombinaci s pojmovým znakem ‚nezbytnosti‘ jednorázového výdaje pak vede výklad e ratione legis citovaných ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi k závěru, že je třeba žadateli na základě správní úvahy přiznat takovou částku, která bude zohledňovat jeho celkové sociální a majetkové poměry a zároveň nebude převyšovat prokázanou výši jednorázového nezbytného výdaje.“ Mimořádná okamžitá pomoc jako dávka pomoci v hmotné nouzi „není založena na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace“ srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 7. 2013 č. j. 3 Ads 84/2012-48, č. 2904/2013 Sb. NSS).

36. Mimořádná okamžitá pomoc tak může být přiznána pouze ve výši, jaká je nezbytná pro uhrazení jednorázového výdaje – v tomto případě pro pořízení dioptrických brýlí. Žalovanému nelze vytýkat, že pro účely stanovení výše příspěvku (či jeho nepřiznání) zpravidla zvolí nejlevnější dostupnou variantu, neboť takový postup je zcela v souladu s hospodárným nakládáním s veřejnými prostředky a neohrožuje samotnou podstatu práva stěžovatele na nezbytnou pomoc v hmotné nouzi, jak je zakotveno v čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Pokud lze výdaj v takové výši hradit jinými prostředky, je zcela namístě mimořádnou okamžitou pomoc nepřiznat.
37. K námitce žalobkyně soud uvádí, že na postupu úřadu práce, který vyzval dvě oční optiky ke sdělení ceny brýlí pro dítě ve věku 13 let s popisem oční vady, neshledal nic nezákonného. Naopak jde o adekvátní prostředek zjištění všech skutečností rozhodných pro posouzení žádosti žalobkyně o poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci, neboť zaměstnanci očních optik musejí být schopni podobné otázky z odborného hlediska posoudit.
38. Na základě sdělených informací dvě optiky úřadu práce sdělily, že podle platné legislativy jsou optici povinni zhotovit brýle bez doplatku. Jedna optika sdělila, že vhodnější je odlehčená varianta brýlových čoček a normální obruba – cena do 2 000 Kč.
39. Podle § 17 odst. 7 písm. a) bod 2 zákona o veřejném zdravotním pojištění příslušná zdravotní pojišťovna uhradí vždy na základě lékařského předpisu vystaveného smluvním poskytovatelem, lékařem poskytujícím neodkladnou péči pojištěnci, smluvním lékařem poskytujícím hrazené služby v zařízení sociální péče a smluvním lékařem poskytujícím hrazené služby sobě, manželovi, svým rodičům, prarodičům, dětem, vnukům a sourozencům, jestliže jeho odbornost zaručuje Česká lékařská komora nebo Česká stomatologická komora a jestliže k tomu takový lékař uzavře zvláštní smlouvu se zdravotní pojišťovnou poskytovatelům lékařské péče a jiným smluvním subjektům brýle a pomůcky oční optiky, vlasové náhrady, ortopedicko protetické pomůcky sériově a individuálně vyráběné, pomůcky pro zdravotně postižené včetně vozíků a zvedáků pro imobilní osoby a dále pomůcky pro sluchově postižené, nevidomé a slabozraké.
40. Z uvedeného vyplývá, že zdravotní hledisko žalovaný při rozhodování o nároku stěžovatele na mimořádnou okamžitou pomoc neopomenul. Úřad práce již ve výzvě optikám popsal oční vadu a věk dítěte. Následně obě optiky potvrdily možnost zhotovit takové brýle za cenu plně hrazenou ze zdravotního pojištění. Za takové situace se žalobkyně (která své tvrzení o nemožnosti hradit předepsané brýle v plném rozsahu ze zdravotního pojištění nijak nedoložila) nemůže poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci domáhat. Jak již bylo uvedeno výše, správní orgány při poskytování dávky

mimořádné okamžité pomoci uplatňují správní uvážení a jejich skutkové a právní závěry žalobkyně nijak relevantně nezpochybnila; tvrzení, že nejsou podle jejího názoru správné, samo o sobě nemůže ke zrušení rozhodnutí žalovaného postačovat. Na tom nic nemění ani skutečnost, že synovi žalobkyně by vzhledem k rozsahu jeho zrakového postižení zřejmě mohly lépe vyhovovat určitým způsobem upravené, příp. nadstandardní (a tedy dražší) brýle, avšak závěru žalovaného, že dávkou mimořádné okamžité pomoci se hradí pouze to, co je nezbytné, není-li to kryto úhradou ze zdravotního pojištění, nelze ze strany soudu nic vytknout.

41. Soud uzavírá, že dávku mimořádné okamžité pomoci lze osobě, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu [§ 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi] přiznat pouze ve výši nezbytné pro uhrazení jednorázového výdaje. Výše dávky bude zpravidla odpovídat nejlevnější dostupné variantě, a to i tehdy, pokud žadateli může lépe vyhovovat jiné, ekonomicky náročnější řešení. Pokud lze výdaj v nejnížší dostupné výši hradit jinými prostředky (například ze systému veřejného zdravotního pojištění), nelze mimořádnou okamžitou pomoc přiznat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 10. 2017, č. j. 6 Ads 288/2017-27).
42. Soud zdůrazňuje, že žalobkyně svá tvrzení o důvodnosti vyšších výdajů na odlehčené, zatmavovací či druhé - sluneční brýle syna nijak neprokázala, a to žádným důkazem, ani lékařskou zprávou.
43. Pro úplnost soud dodává, že cenu brýlí na standard stanovený zákonem o veřejném zdravotním pojištění a zákonem o pomoci v hmotné nouzi žalobkyně může uhradit zejména v rámci vyživovací povinnosti vůči jejímu synovi rodiči, prarodiči a vzdálenějšími příbuznými, a to v souladu s § 910 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalovaného o odvolání.
44. Důvodná nebyla ani námitka, že účastníkem správního řízení měl být syn žalobkyně, postup správních orgánů nebyl nezákonný. Podle § 68 zákona o pomoci v hmotné nouzi osoby společně posuzované se žadatelem o dávku nebo jejím příjemcem (§ 2 odst. 1) jsou účastníky řízení o dávkách, jen jde-li o řízení o přeplatku na dávce, který měly tyto osoby způsobit samostatně, popřípadě společně se žadatelem o dávku. Žalobkyně je zákonnou zástupkyní svého syna, který v době správního řízení nenabyl zletilosti (18 let). Podle § 2 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi pro účely posuzování stavu hmotné nouze se příjmy a sociální a majetkové poměry osoby, která žádá o dávku, posuzují společně s příjmy a sociálními a majetkovými poměry dalších osob. O dávku mohla žádat jak žalobkyně, tak syn a žalobkyně by jej zastupovala jakožto zákonný zástupce. Ani jednu variantu zákon nevylučuje. Ustanovení § 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi řadí mezi oprávněné osoby pomoci v hmotné nouzi žalobkyni nebo jejího syna. U pomoci v hmotné nouzi není výslovně stanoven příjemce a odlišen od osoby pečující jako např. u příspěvku na péči (srov. § 7 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí o odvolání).
45. Závěrem soud shrnuje, že žalovaný a úřad práce zjistily správně skutkový stav, vybraly správně právní předpisy, pod které jej subsumovaly a z toho vyvodily v souladu se

zákonem správné skutkové i právní závěry, se kterými se soud ztotožnil, a proto žalobu zamítl.

46. Soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně v něm neměla úspěch a žalovanému takové právo ve věci pomoci v hmotné nouzi nepřísluší.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 16. prosince 2019

JUDr. Martina Radkova, Ph.D. v. r.
samosoudkyně